

JAN P SYSE:

Det norska valet

Det norska valet i september blev en stor framgång för de borgerliga. Jan P Syse, som är formann, alltså ordförande, för Oslo Høyre, menar i denna artikel att väljarna ville ha en borgerlig samlingsregering. Men den tvistiga abortfrågan gjorde, att förhandlingarna mellan de tre borgerliga samarbetspartierna blev resultatlösa och Høyre, valets mest framgångsrika parti, bildar regering. I framtiden, menar författaren, måste sådana tvärpolitiska motsättningar mellan de borgerliga dämpas ner för sakens och väljarnas skull. Jan P Syse förväntas allmänt få den tunga posten som ordförande i Stortingets finansutskott, dvs han skall lotsa regeringen Willochs nya ekonomiska politik genom Stortinget.

Spänningen i valet i september knöt sig först och främst till om det skulle bli borgerlig seger. Det stod visserligen i korten. Ändå var det stor glädje på den borgerliga sidan – särskilt inom Høyre – över att de tre på kallade samarbetspartierna, Høyre, Kristelig Folkeparti och Senterpartiet, ensamma fick majoritet. Därmed blev man oberoende av de två andra borgerliga partierna, Venstre och Fremskrittspartiet, som man visste skulle som tungan på vågen komma att slita i regeringen från var sin ytterkant av borgerligheten.

Det största spänningsmomentet gällde om man skulle få en samlingsregering eller inte. Inom Høyre fanns en genuin önskan om en samlingsregering med stor majoritet i Stortinget bakom sig. Samtidigt var det helt klart, att man inte ville ha någon upprepning av tidigare regeringstragedier både i Sverige och Norge, där tvärpolitiska frågor av typen EG och kärnkraft redan från starten hade hotet om upplösning i sig. Abortfrågan är ett sprängämne av samma typ vid denna korsväg i norsk politik. Antingen måste frågan klaras av helt innan regeringsbildningen eller också skulle man föra den med sig som en tidsinställd bomb. Det slutade också med en ren högerregering. Samtidigt beklagar man djupt inom alla tre partierna, att ett sådant tvärpolitiskt problem skall kasta sin skugga över regeringsbildningen, när väljarna så klart har givit order om vad de menar bör ske.

Ännu en gång har borgerlig politik fått lära sig att bullernivån kring tvärpolitiska uppfattningar bör dämpas, så att man

undgår att köra fast en annan gång. Det bästa blir lätt det godas fiende i den sak det gäller, samtidigt som det i viss grad fördunklar den avgörande skiljelinjen mellan en socialistisk och en borgerlig liberal-konservativ utveckling.

På borgerlig sida blev valet en stor seger för Høyre. Partiet har visat sin styrka över hela landet. Med stor rätt kan man tala om att den pietistiske "vestlandsfanden" har blivit Høyreman. Uppe i norr knöt Høyre åter fasta band med breda skikt av väljarfolket. I Nordland fylke fördubblade partiet sitt mandatantal.

Valstriden

Den politiska Norgekartan har helt förändrats under loppet av 8 år. Med 31,6 % av rösterna har Høyre gjort sitt starkaste stortingsval sedan 1924. Årets val gav 6,8 % ökning jämfört med 1977 och nästan dubbelt så hög procentandel som 1973.

Med nästan 800 000 röster har Høyre vunnit sin starkaste anslutning sedan partiet grundades 1884. Partiet ställer också upp med sin största stortingsgrupp sedan första världskriget. Valet är ett historiskt och geografiskt genombrott för Høyre.

Skumtoppar på högervågen slog också förbi partiet och säkrade fyra mandat i Stortinget, däribland ett i Oslo, för Framskrittspartiet ytterst på högerflygeln. Høyre gjorde samtidigt ett mycket gott val i huvudstaden. För första gången efter kriget blev det större än Arbeiderpartiet i ett stortingsval, faktiskt hela 10 %. Man vände mandatantalet från 7-6 till Arbeiderpartiets favör till 7-5 till Høyres favör!

Arbeiderpartiet fick sitt mandatantal reducerat från 76 till 65. Andelen röster gick ned med 5 %.

Dess nya kvinnliga ledare kämpade en dråplig kamp, medan resten av partiet visade mycket liten fightingspirit. En av vänstersidans gamla hövdingar, Tryggve Bull, karakteriserade Gro Harlem Brundtlands insats med orden: "hon visar i alla fall att hon avser att dö stående"! Det skapade åtskillig respekt både bland meningsfränder och motståndare. Det har också bidragit till att stärka hennes framtid inom Arbeiderpartiet, vilket också många menade var ett starkt sidomotiv i hennes insats.

Detta hindrar inte, att Käre Willoch drog det längsta strået i deras många dueller och att just dessa dueller på många sätt bidrog till att ge honom en långt bredare plattform i folks medvetande.

Arbeiderpartiet klarade i stort sett att hålla en enig fasad under valstriden, men det tidigare intrycket av ett parti med starka flyglar både i inrikes- och utrikespolitiska frågor var ändå fast grundat hos många väljare. Atomfria zoner, skatt, räntetak, bostadslagstiftning, offentlig styrning och byråkrati har behandlats så att det tillsammans med personliga motsättningar hade skapat en bild av ett parti, som inte längre hade skor på fötterna och visste var de trängde mest på folk.

För den nya regeringen står klart definierade programpunkter i kö för att bli genomförda. En av de viktigaste uppgifterna blir att upprätthålla ett gott förhållande till de två samarbetspartierna.